

**Tomàs Barberà,
Més Amic de Reus 2023**

Direcció:

Jaume Garcia Cardoner

President:

Joan M. Mallafrè Anguera

Maquetació i impressió:
QuatreC, impremta digital

D.L. T-66-80

PREU 3 €

L'equip de redacció no es fa responsable de les opinions emeses pels seus col·laboradors, fixos o eventuals. No es mantindrà correspondència amb els seus col·laboradors ni es tornaran les cartes. Les col·laboracions per la seva publicació aniran signades (si bé podran sortir amb pseudònim) i identificades amb el nom i domicili. Podrà reproduir-se qualsevol text, sempre que es mencionin el nom de la revista.

Amb la col·laboració de:

AJUNTAMENT DE REUS
Regidoria de Cultura i
Joventut

Diputació Tarragona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

CENTRE D'AMICS DE REUS
està adherit a la

Federació d'Ateneus de Catalunya

Han col·laborat en aquest número...

Joan Carles Llop.- Una de les ànimes del Col·lectors Club ens fa la crònica de la darrera exposició organitzada per l'entitat a les dependències del Centre d'Amics de Reus, corresponent al segon trimestre de l'any i que va estar dedicada al món del café. Mai agraïrem prou als col·leccionistes reusencs la seva dedicació a preservar la memòria local.

Mònika Escuer.- Cronista ja fixa a Lo Nunci, desplega un ventall d'articles notori, dels que destaquem el del cicle Made in Reus dedicat a la CROLLS i la conferència sobre la Batalla de Vilallonga i El Morell.

Pep Aguadé.- El que comença a ser el nostre fotògraf de capçalera és l'autor de la bella foto de la contraportada: un grup d'abellerols en actitud poètica. El Pep demana a les administracions que conservin una espècie que habita molt majoritàriament a la Península Ibèrica.

Caminar en companyia **3** / És més fàcil matar que no fer-ho? **9-10** / El Centre d'Amics promou el coneixement de la Batalla de Vilallonga i El Morell **11-13** / Tomàs Barberà reuneix una gentada en rebre el guardó El Més Amic de Reus **14-20** / Vostè, senyora, pot tenir una CROLLS **21 -25** / El món del café, motiu d'una exposició de Col·lectors Club **26** / Eduard Prats: "Tenim una Amazònia a les entranyes" **27-29** / El Centre s'omple de la poesia de Joan Salvat-Papasseit **30-31** / La força poètica d'Àngel Guimerà ressona al Centre **32 -35**

Editorial

Caminar en companyia

Deia Eugeni d'Ors que a Madrid, a partir de les vuit del vespre, o fas una conferència o te la fan. Si sou del Centre d'Amics de Reus, us trobareu que a partir de dos quarts de vuit, o fem una conferència o fem una taula rodona.

Hem acabat una temporada d'activitats amb la sensació que cada cop omplim més el calendari de propostes culturals, tal és la voràgine d'iniciatives que anem desplegant. El Centre d'Amics és viu i palpita optimisme i crec que això ho anem contagiant a la resta de socis i a la ciutadania. Ens hem convertit en uns habituals protagonistes dels mitjans de comunicació en una època on es parla sovint de la crisi d'identitat que pateixen ateneus com el nostre.

No podíem posar fi als actes abans d'arribar al període de vacances sense la concessió del guardó de Més Amic de Reus, que és gairebé un títol més que un guardó. Ens omplim de joia d'haver-lo concedit al Tomàs Barberà, que a més a més és el soci número 1 de l'entitat. Eternament generós, ens regalava les oïdes en el seu discurs afirmant: "Cap camí és massa llarg i costerut si es fa en bona companyia".

Deia Woody Allen que no podia escoltar gaire estona Wagner sense que li vinguessin ganes d'envair Polònia. Ens passa a nosaltres que quan escoltem el Tomàs Barberà, ens vénen ganes de donar-li de nou el guardó de Més Amic de Reus perquè potser amb un no n'haurem fet justícia.

Jaume Garcia Cardoner
Director de Lo Nunci

ASSEMBLEA GENERAL ORDINARIA 2024

El 30 d'abril d'aquest any, amb la assistència de 36 socis, es va dur a terme la assemblea general. El punts tractats i el acords presos van ser els següents:

Es van aprovar per unanimitat, l'acta de l'assemblea anterior; la liquidació dels comptes del 2023; la memòria d'activitats del 2023; el pressupost pel 2024; la remodelació de junta i el nomenament del Sr. Tomà Barberà com a Mes Amic de Reus 2023.

Es de destacar l'increment de la quota que passa de 50 a 60 € anuals, si ve amb un cost inferior pel soci ja que aquesta es podrà desgravar en la declaració de la renda.

La junta ha quedat modificada per la sortida del Joan Ciurana per motius de salut, passa a assumir la secretaria el Francesc Ramos i s'incorpora la Monika Escuer.

Pel que fa al nomenament del Mes Amic de Reus, es va aprovar que la junta a partir d'aquesta assemblea faci la designació d'aquest guardó.

Liquidació del pressupost de l'exercici 2023

INGRESSOS

	pressupostat	aplicat	desviació
QUOTES DE SOCIS	24.000,00	23.850,00	150,00
SUBVENCIONS, DONATIUS I PATROCINIS	7.000,00	6.779,82	220,18
ALTRES	5.000,00	5.441,67	-441,67
TOTAL	36.000,00	36.071,49	-71,49

DESPESES

"EL MÉS AMIC DE REUS"	300,00	350,00	-50,00
REVISTA "LO NUNCI"	6.350,00	7.531,74	-1.181,74
CERTAMEN DE POESIA	860,00	835,00	25,00
REPARACIONS I MANTENIMENTS	650,00	591,74	58,26
ASSEGURANCES	2.850,00	2.850,38	-0,38
PUBLICITAT I REL. PÚBLICAS	600,00	345,90	254,10
SUBMINISTRAMENTS I COMUNICACIONS	4.800,00	4.354,28	445,72
CORRESPONDENCIA	2.400,00	1.503,84	896,16
SUSCRIPCIONS	500,00	504,00	-4,00
MATERIAL OFICINA	700,00	531,44	168,56
ALTRES	240,00	593,35	-353,35
TRIBUTS	800,00	1.001,81	-201,81
GESTORIA	1.800,00	1.011,13	788,87
SOUS I SALARIS	5.100,00	5.077,92	22,08
NETEJA	3.000,00	3.256,40	-256,40
ALARMES	800,00	811,30	-11,30
ASCENSOR	3.000,00	2.714,59	285,41
CÀMARES VIGILÀNCIA	600,00	660,91	-60,91
FAC	650,00	610,00	40,00
PREVISIONS EXTRAORDINARIES	0,00	677,65	-677,65
TOTAL	36.000,00	35.813,38	867,47
BENEFICI DE L'EXERCICI 2023			258,11

DESPESES

"EL MÉS AMIC DE REUS"	800,00
CERTAMEN DE POESIA	1.000,00
REVISTA LO NUNCI	8.000,00
REPARACIONS I MANTENIMENTS	600,00
ASSEGURANCES	3.200,00
PUBLICITAT I REL. PÚBLIQUES	600,00
SUBMINISTRAMENTS I COMUNICACIONS	4.800,00
CORRESPONDENCIA	2.400,00
SUSCRIPCIONS	500,00
MATERIAL OFICINA	700,00
FAC	650,00
TRIBUTS	1.200,00
GESTORIA	1.800,00
SOUS I SALARIS	7.200,00
NETEJA	3.600,00
ALARMES	1.150,00
ASCENSOR	1.400,00
CÀMARES VIGILÀNCIA	600,00
ALTRES	1.800,00
TOTAL	42.000,00

INGRESSOS

QUOTES DE SOCIS	27.000,00
SUBVENCIONS, DONATIUS I PATROCINIS	10.000,00
ALTRES	5.000,00
TOTAL	42.000,00

Memòria d'activitats

Comunicació

"LO NUNCI" Revista trimestral del Centre d'Amics de Reus amb una tirada de 650 exemplars per número. És l'òrgan informatiu de les activitats del Centre. A més a més, insereix col·laboracions de socis/sòcies i simpatitzants sobre la història local, lingüística i poesia catalana; itineraris d'excursions; biografies de reusencs il·lustres; certàmens, fets i actes diversos, etc. i altres temes d'interès general que afecten sobre tot la nostra ciutat i els seus habitants. Es tramet a tots els socis i sòcies, així com a diverses institucions, autoritats i personalitats de Catalunya, també es tramet a diverses entitats d'àmbit, local, intercomarcal i nacional.

FULL D'ACTIVITATS Circular d'aparició mensual per informar de les activitats a dur a terme pel Centre durant el proper mes. Es tramet a tots els socis i sòcies, per publictramesa i e-mail. També publiquem les nostres activitats a la nostra Web i al Facebook, Instagram i Twitter.

Memòria d'activitats

CONFERÈNCIES/PRESENTACIONS LLIBRES

- Gener Noemí Llauredó. Vice-alcalde de Reus i presidenta de la Diputació de Tarragona. Conferència que dugué per títol "El Reus que volem"
- Febrer Conferència a càrrec del Dr. Eduard Prats sobre el tema "Dones il·lustres oblidades"
- Conferència a càrrec de la Sra. Teresa Pallarès, regidora d'Economia, Coneixement i Habitatge", que va portar per títol "L'olor del futur de la ciutat"
- Març Conferència a càrrec del Sr. Daniel Rubio, regidor de Recursos Humans i Medi Ambient, sota el títol "Perquè som de Reus?"
- Recital en commemoració del dia de la Poesia, a càrrec del grup de Lectura i Declamació del CAR
- Abril Presentació del llibre "Confidències vora el Tàmesi" a càrrec de la seva autora Maria Lluïsa Amorós
- Maig Conferència a càrrec del Dr. Josep Gumà amb el títol "El càncer: preguntes freqüents"
- Conferència a càrrec del Sr. Enric Tricaz amb el títol "Tots som supersticiosos"
- Juny Presentació del llibre "Adúlter fidel" a càrrec de la seva autora Núria Puig. Van intervenir a l'acte Manuel Rivera (editor), Mònica i López (filòloga); i Francina Baldrís i Dolors Quintana del Grup de Lectura i Declamació del CAR que van llegir alguns fragments del llibre
- Recital de poesia de poemes de Francesc Martí i Queixalós a càrrec del grup de Lectura i Declamació del CAR
- Juliol Presentació del llibre "La veritat no necessita màrtirs" d'Enric Vila. Amb assistència de l'autor i posterior tertúlia. Aquest acte es va realitzar a la terrassa del bar cafeteria "La Mulasseta"
- Presentació del llibre "Històries empresarials de Reus" de Joan Antoni Domènech. Amb presència de l'autor l'acte fou en format entrevista pel nostre company i periodista Jaume Garcia. (Aquest acte es va celebrar a la terrassa de la cafeteria "La Mulasseta")
- Octubre Presentació del llibre "Ara em prendria una orxata" d'Eulàlia Armengol. Amb presència de l'autora i presentació a càrrec de Francina Baldrís. Es van llegir alguns fragments a càrrec de membres del Grup de Lectura i Declamació del CAR
- Xerrada-col·loqui a càrrec de Biel Ferrer amb el tema "Les cares ocultes del Rector de Vallfogona". Hi van participar llegint textos escollits, membres del grup de Lectura i Declamació del CAR
- Novembre Presentació del llibre "Sabes dónde está" de a càrrec del seu autor, Lluís Andreu Bertran
- Inauguració del cicle de xerrades "Made in Reus, les indústries que han fet ciutat". Ens va visitar Indústries Jubus S.A. Aquest cicle compta amb la col·laboració de la Regidoria de Promoció econòmica i coneixement de l'Ajuntament de Reus

Memòria d'activitats

- Conferència a càrrec del Sr. Domènec Pascual, amb el títol "La fosca història del passat esclavista espanyol"
- Desembre Presentació del llibre "Ja no és avui i encara no som demà" d'Antoni Nomen, guanyador de la primera edició del Premi Martí Queixalós. Amb la participació del Grup de Lectura i Declamació del CAR
- Dins del cicle "Made in Reus", ens va visitar el Sr. Anton Pont de Borges S.A.
- Recital de Nadal a càrrec del Grup de Lectura i Declamació del CAR

CONCERTS

- Juny Concert del Cor Mestral al Bar Cafeteria "La Mulasseta"
- Setembre Concert a càrrec del grup Acords. Acte conjuntament realitzat amb el grup Misericòrdies de Reus (acte realitzat a la terrassa del Bar Cafeteria "La Mulasseta")

EXCURSIONS I VIATGES

- Gener Excursió/Calçotada. Va incloure una visita al monestir de Vallbona de les Monges. Una visita a l'antiga destil·leria Fassina Balañà a l'Espluga del Francolí (amb degustació). I finalment la calçotada a Cal Gayà de Prenafeta
- Febrer Presentació del viatge anual que realitza el Centre d'Amics de Reus. Enguany el destí serà Samarcanda
- Abril Viatge del 14 al 23 a Samarcanda i altres zones d'Uzbekistan
- Maig Excursió a Barcelona. Visita a Caixa Fòrum 2El bolero de Ravel" experiència immersiva amb tecnologia de realitat virtual i després es va anar al Teatre Romea per a veure l'obra "La discreta enamorada" de Lope de Vega i adaptada per Lluís Homar
- Octubre Excursió a Barcelona, per a assistir a la representació de "The Producers", musical dirigit per Àngel Llätzer i Manu Guix. Al teatre Tívoli

EXPOSICIONS

- Febrer Exposició del 75è aniversari de la confraria Sant Tomàs d'Aquino. El dia de la inauguració es va presentar un mata-segells i un TU SELLO, amb la presència de membres del Grup Filatèlic i de Col·leccionisme de representants de Correus
- Maig "Els millors moments de les Ganxetes 2008-2023"
- Juny Exposició "En un terrat la bella flora un dia" a propòsit d'un sonet de Francesc Vicent Garcia, el rector de Vallfogona a càrrec d'alumnes de l'Institut Gabriel Ferrater
- Juliol Trobada-exposició del grup Col·lectors "Col·leccionisme, cromos, afició centenària)
- Setembre Trobada-exposició del grup Col·lectors de Reus. "El comerç reusenc i col·leccionisme"
- Exposició de pintura de Francisco Martínez de la Torre Fox "MarFox" amb el títol Flors i Racons(22/9-6/10)
- Novembre Exposició a càrrec de Lluís Llop Bosch, "Domènec vs Gaudí"

Memòria d'activitats

Desembre Mercat d'arts. Mostra d'art d'artistes reusencs
Exposició d'art i artesanía a 3 bandes. A càrrec de Cori Vernis, Mar A. Vernis i Anna A. Vernis

ALTRES

Febrer Benedicció de "blaiets" a càrrec del Prior de Reus.
Torneig de futbol botons "Sant Blai"
Acte homenatge al poeta i escriptor reusenc Xavier Amorós, en el centenari del seu naixement. Un recorregut de la seva obra guiat pels seus fills Mª Lluisa i Xavier. Es van llegir poemes i textos a càrrec del Grup de Lectura i Declamació del Centre
Inauguració Bar Cafeteria "La Mulasseta"

Març Assemblea general ordinària

Abril Homenatge al Dr. Enric Aguadé Sans amb motiu del desè aniversari de la seva mort. Van intervenir el seu fill el Sr. Enric Aguadé i els Srs. Joan Maria Mallafrè (president del CAR) i el Dr. Eduard Prats que ens van parlar de la seva trajectòria. Hi va participar el Grup de Lectura i Declamació del CAR

Setembre Jornada de portes obertes
Campionat de futbol botons . Torneig festes de Misericòrdia.

Novembre Rifa de la confitura
Torneig futbol botons. Amb participació d'equips de Catalunya i País Valencià

Desembre Lliurament del XXIè premi Martí Queixalós de poesia. El guanyador fou el poeta reusenc Xavier Saladrigas i Bonaque. En el mateix acte es va fer la presentació del llibre "Obra poètica" de Maria Dolors Vallverdú i Torrents, editat pel CAR. Amb presència de l'autora i presentació de Francesc Roig.

ALTRES – ACTES FORA DEL CENTRE

Abril Concert de Rams del Cor Mestral a l'església Prioral de Sant Pere
Concert a l'església de Sant Joan per la Coral Arezzo, amb participació del Grup i Lectura i Declamació del CAR, van llegir textos de la passió segons Sant Mateu

Maig Lliurament de el guardó "El Més Amic de Reus". El guardonat fou la Llotja de Reus, l'acte va tenir lloc al restaurant "Vermut Rofes"

Juny Trobada coral amb la participació del Cor Mestral a l'església de Crist Rei
Dins dels actes de commemoració de l'any Xavier Amorós, la conferència "Descobrint les Amèriques i d'altres botigues de teixits de Reus" a càrrec d'Isabel Pérez. Aquest acte es va realitzar a la Cambra de Comerç (amb la que vam organitzar conjuntament l'acte

Activitats

És més fàcil matar que no fer-ho?

Un moment de la xerrada de Bernat Dedéu. Foto: Centre

Matar o no matar? Aquesta és la qüestió. Ni més ni menys que el cinquè manament és el que porta per títol aquest llibre d'assaig: No mataràs, Fragmenta Editorial. Projecte de deu llibres d'assaig, un per cada manament i deu autors diferents. En aquest cas, és Bernat Dedéu (Barcelona 1979) qui, per encàrrec d'Anna Punsoda, directora del projecte, i amb la condició imperativa d'un màxim de vuitanta mil caràcters, ens parla d'aquesta acció tan bàrbara i que segons l'autor tots portem implícita: matar. Bernat Dedéu, filòsof i músic sentència que ens és més fàcil matar que no pas no fer-ho.

Només començar la presentació ja va fer gala del seu sentit de l'humor en dir que hauria anat més amb ell si li haguessin encomanat d'escriure un assaig que parlés d'adulteri, però que li havia tocat el cinquè.

L'autor, que va omplir la sala d'actes del Centre d'Amics de Reus, acompanyat de l'escriptora reusenca Marta Magriñà, ens va presentar aquesta petita gran obra: «Vaig escriure el llibre en dos o tres dies». L'obra, petita quant a l'extensió, gran quant al seu contingut, està pensada i tra-

mada a partir del llibre de l'Èxode, en el que segons explica Bernat Dedéu un Déu implacable incita Moisès a fer el que convingui i això inclou matar l'enemic, per salvar el seu poble. «La Bíblia presenta grans incògnites de com implementar el cinquè manament: no mataràs». Els humans som éssers impulsius i per no matar hem d'actuar amb contenció. El que hem

fet els humans al llarg de la història és dipositar el poder en els governants, a qui traslladem la responsabilitat de matar, si convé, en nom nostre per tal de protegir-nos com a societat, com a grup. «És a través del contractualisme, passant els problemes als polítics, que arribem a la pau social». «De vegades, per arribar a aquesta pau social s'ha de fer la guerra», afirma.

«El llibre de l'Èxode és un tractat de filosofia política que a través de la metàfora explica la independència instada per Déu a través de la violència», conclou.

Bernat Dedéu es declara ateu convençut, però orgullós d'haver assistit a una escola religiosa ja que així coneix molt bé la Bíblia. I sí, com queda palès a la Bíblia, Déu és un Déu bèl·lic que li ordena a Moisès que lluiti, al preu que sigui, per aconseguir la independència del poble hebreu, el seu poble. Moisès, que és un home incapaç de ni tan sols alçar la veu, acaba sent un genocida. I segons Bernat Dedéu, aquesta fórmula es pot aplicar a qualsevol moment de la història de la humanitat. No es va poder estar de fer un paral·lisme entre Èxode i Catalunya: «De ve-

“Un polític que diu constantment que és bona persona, resulta esperverant”

gades la raó s’ha d’imposar amb un cop de puny”, fent referència a la independència, afegint el comentari que amb bones paraules i actuant de forma innocent Catalunya no aconseguirà mai el seu propòsit. En el seu moment Catalunya va ser un imperi guerrer i va conquerir altres territoris, però «de fa molt de temps que aquest país juga a empatar i en política no es pot empatar perquè empatant sempre perds».

Bernat Dedéu ens va fer un curs exprés sobre “contractualisme”. Es tracta d’una teoria política que defensa el contracte social com a origen i fonament de l’Estat. Qui és Thomas Hobbes? Doncs ni més ni menys que un filòsof anglès del segle XVII, el primer en desenvolupar una obra contractualista, el Leviathan, en la que justificava la monarquia absoluta com a forma de garantir la pau i la seguretat. «Perquè com a individus viuríem sempre en guerra, enfrontats i amb por, és per això que cedim la nostra llibertat a un sobirà, perquè vetlli per la nostra seguretat i la del nostre territori». «Matar és fàcil, el difícil és fugir de la violència i no matar» i això s’aconsegueix deixant que uns altres, els polítics, actuïn en nom nostre. Es podria dir que com a individus renunciem a la violència individual i la cedim a un govern.

«La comunitat política comença fent por a l’altre», Déu imposa la seva llei amb crueltat i exclusió. En el versicle de l’Èxode 12:13 dona les instruccions per a que cada família jueva sacrifici un xai i ruixi la porta amb la seva sang, així se sabia que aquella família era jueva, estava protegida i no era exterminada.

En definitiva, per desempallegar-nos d’allò que no ens agrada en matèria de vi-

olència, li cedim el poder i la violència als polítics. El polític, per nosaltres, està disposat a fer per nosaltres o en el nostre nom, allò que per a nosaltres pot resultar fastigós. «La política és una cursa per veure qui guanya», sempre es tracta de guanyar o perdre.

No se vosaltres, però jo no m’havia parat mai a pensar que «el Cristianisme no fa suggestions, fa imperatius, fa manaments i són tots negatius». No, no i no!

En Bernat Dedéu, molt segur de les seves conviccions de filòsof, va deixar anar algunes sentències per anar acabant amb la presentació:

«Per començar de zero dipositem tot en un sobirà». «La nostra naturalesa perfectiva o dolenta es vol amagar». «Vivim una època moralista que no accepta la perversió humana». «Un polític que diu constantment que és bona persona, resulta esperverant».

El dia 9 d’abril vam sortir del Centre d’Amics de Reus amb un batibull de pensaments enrebessats que ens omplien el cap, un veritable galimaties sobre el que haurem de reflexionar. Potser sí que com va dir en Bernat i va corroborar la Marta, estem obsessionats en ser bones persones i potser fem malfet negant a les criatures el dret a equivocar-se. És va definir com a “naïf” i que creia fermament que «la filosofia havia de ser sacsejadora, que ens havíem d’atrevir a pensar en coses en les que no volíem pensar» Queda dit, en serem capaços?

Mònika Escuer

El Centre d’Amics promou el coneixement de la Batalla de Vilallonga i El Morell

Joan Maria Mallafrè, Pili Riera i Jaume Garcia, promotors del projecte per conèixer els fets. Foto: Centre

El Centre d’Amics de Reus promou el coneixement d’un dels episodis més tràgics de la història de Reus i que ha restat poc conegut. Es tracta de la Batalla de Vilallonga i El Morell, en la que van morir 133 liberals reusencs en un enfrontament armat amb els carlins, que els van tendir una emboscada.

El Centre d’Amics i el Centre d’Estudis Pere Virgili del Morell han posat les bases per realitzar un seguit d’accions conjuntes per tal de donar a conèixer aquest episodi capdal en la història dels dos municipis.

El primer pas fou justament la publicació, en el número anterior de Lo Nunci, d’un extens article de Pili Riera i Mercè Peri sobre els fets i les seves conseqüències. El segon pas ha estat presentar en conferència la Batalla de Vilallonga, de la mà de la historiadora Pili Riera. Fou el 27 de juny a la sala d’actes del Centre d’Amics. Altrament, s’ha entrat en converses amb l’Ajuntament de Reus, que s’ha mostrat molt interessat a fomentar el coneixement dels fets.

En la conferència, Pili Riera va detallar breument el context històric de l’enfrontament entre carlins i liberals per subratllar: “A les zones rurals eren carlins, defensors del rei Carles V, i a les ciutats eren fidels a la Isabel II, els anomenats isabelins o liberals”. Carles V era l’oncle de Isabel II i, com no, volia regnar a la mort del seu germà, Ferran VII. Però Ferran VII, que no havia tingut fills barons, l’any 1830 va abolir la Llei Sàlica, que és la que no permetia a la seva filla ser reina d’Espanya. El conflicte estava servit. Isabel volia regnar i Carles, el seu oncle, també. De la població, uns estaven a favor que regnés la filla de Ferran VII i d’altres que regnés el seu germà. La diferència no és que fos res de l’altre món, tots dos eren Borbons.

L’1 de març de 1838

Arribem així al dia 1 de març de l’any 1838, que prometia ser un dijous tranquil després d’un dimecres de cendra i un car-

“Els que van poder van fugir, cames ajudeu-me, per tots aquells camins. Alguns van arribar a Vilallonga”

naval ple de disbauxa, ja que s’havien recuperat les celebracions carnavalesques després que a causa de la guerra havien quedat en l’oblit durant uns anys. De bon matí els carruatges plens de viatgers i mercaderies es preparaven per recórrer, com feien cada dia, el camí de Reus a Tarragona.

Aquell primer de març de 1838 no van arribar al seu destí. Els carruatges, anomenats caravanes, van ser assaltats per una quadrilla de carlins amb Gravat de Guimerà al capdavant. La notícia no va tardar en arribar a la ciutat de Reus on, la Milícia Nacional, a les ordres de Lluís Viladomar, es va organitzar en dos batallons. El primer batalló obeeïa les ordres del comandant de l’exèrcit isabelí Francesc Subirà, que en aquell moment estava de pas per Reus. Aquest primer batalló es dirigí cap a Castellvell, Almofter i La Selva del Camp. El segon batalló, capitanejat pel mateix Lluís Viladomar, emprendre la marxa pel camí Reial, que anava cap a Valls. Amb aquesta estratègia pretenien encerclar els carlins en el que segurament seria el seu intent de fugir cap als seus refugis habituals a la muntanya. Ben bé no va anar així. Gravat de Guimerà i els carlins no es van dirigir a les muntanyes sinó que va anar en direcció al Morell. Viladomar, en adonar-se del gir que prenién els esdeveniments, va enviar un missat-

ger per tal d’advertir Subirà de l’emboscada en la que estaven a punt de caure. Mentrestant, Llarg de Copons i 1.500 carlins sorprenien el segon batalló a les rodalies del Morell. Ja es poden imaginar la desbandada de milicians reusencs i com de brutals van ser els carlins afusellant tots els isabelins que queien a les seves mans. Els que van poder van fugir, cames ajudeu-me, per tots aquells camins. Alguns van arribar a Vilallonga, i s’amagaren a l’església, on van fer sonar les campanes en senyal de socors, que, finalment van ser escoltades pels liberals reusencs que no es trobaven massa lluny del poble i que van córrer a socorre’ls. Aquell dia van morir 133 reusencs. 133 reusencs entre els que es trobaven pares de família, fills, germans... Es van perdre nombrosos treballadors, una gran part dels quals treballaven com a velers (fent mantellines, de les que es portaven per anar a missa).

Pili Riera, durant la seva intervenció. Foto: Centre

“Reus, que en aquells dies ja era la segona ciutat més important de Catalunya, amb 33.000 habitants”

“En un sol dia Reus es va omplir d’orfes, vídues, famílies desfeites; que a partir d’ara viurien en la precarietat”, destacaria la historiadora.

Reus, que en aquells dies ja era la segona ciutat més important de Catalunya, comptava amb tres portes per sortir travessant la muralla. De la porta del carrer Monterols naixia el camí que portava cap a Castellvell, Almofter i la Selva del Camp. El Camí

Reial, per anar de Reus a Valls sortia de la porta que es trobava al carrer de l’Hospital. I, finalment, la carretera Amàlia, que anava ben recta de Reus a Tarragona. El nom li venia de la dona de Ferran VII, Amàlia de Segovia. Doncs bé, va ser en aquest últim camí que els carruatges que aquell dijous van sortir de Reus, com qualsevol altre dia, van patir aquella emboscada que conduiria a la mort a 133 reusencs liberals en el seu intent de rescatar i venjar el passatge d’aquelles caravanes.

Dels 133 morts, alguns van ser enterrats a Reus, d’altres al mateix poble de Vilallonga i alguns altres ves a saber. Però finalment tots reposen al cementiri de Reus, en una capella que es va construir expressament perquè aquells valents reusencs que van voler venjar els seus conciutadans, més en un acte de valentia que d’organització militar; puguin tots junts sentir-se herois. A la capella hi consten els noms de tots ells, qui sap si d’entre els assistents algú n’és un descendent?

La tragèdia va ser tan sentida a Reuse que

Aspecte del públic que omplí la sala d’actes. Foto: Centre

cada any, l’1 de març, la ciutat commemora solemnement la matança i fins i tot, durant la II República, en celebrar-se el seu centenari, va projectar erigir un monument de record. Aquest no va reeixir donat els bombardejos aeris que patia la ciutat i va ser el franquisme qui el recuperaria, aixecant el famón monòlit de la plaça dels Màrtirs... que no estava precisament dedicat als màrtirs liberals...

«Us esperem a tots el dia 8 de setembre a Vilallonga». La Pili Riera no va voler acabar la seva conferència sense abans convidar tots els reusencs i reusenques a la recreació de la Batalla de Vilallonga. La jornada serà plena d’actes i celebracions tant per als més menuts com per als qui no ho són tant.

Mònika Escuer

Tomàs Barberà reuneix una gentada en rebre el guardó El Més Amic de Reus

«Quan fas coses no més per a tu desapareixen amb tu. Quan les fas per a la comunitat, per a la teva ciutat, queden per a tots, per a les noves generacions»

El 8 de juny es van reunir gairebé 120 persones al restaurant La Bella Itàlia, al Passeig Mata, per a acompanyar i homenatjar el guardonat amb el 41è premi “Més Amic de Reus 2023”, el botiguer, exregidor, activista del món de la cultura, de les associacions i de l’empresa Tomàs Barberà.

Una veritable reunió de cares molt conegudes del món associatiu, polític i empresarial de Reus i comarques van reconèixer amb la seva presència la valua humana i professional de l’homenatjat.

Festa, amistat i respecte és el que es respirava en aquella trobada organitzada per l’entitat del Centre d’Amics de Reus, que és qui atorga aquest preuat guardó any rere any des de 1981.

Després d’un aperitiu servit a la terrassa del restaurant, on tothom que anava arribant aprofitava per saludar-se i conversar, es va passar al menjador preparat per a l’ocasió. Un cop tothom a taula, l’acte va començar amb els obligats parlaments.

L’alcaldessa, Sandra Guaita, saludant Tomàs Barberà al cocktail. Foto: Centre

Va ser Joan Maria Mallafrè, president del Centre d’Amics de Reus, qui va donar el tret de sortida, començant per agrair la presència a tots els assistents, alcaldessa, presidenta de la Diputació, regidors i tothom que era allà com a mostra d’amistat cap al guardonat.

No va faltar un record per anteriors guanyadors d’aquest preuat premi, alguns dels quals es trobaven allà presents. Joan Maria Mallafrè, després de fer esment que Tomàs Barberà era el soci número 1 de l’entitat, va lloar la seva dilatada tasca en tots els àmbits de la ciutat en els que sempre s’havia implicat. Per començar va ser continuador d’una important nissaga botiguera, fent-se càrrec de la papereria i

“Va ser també idea de Tomàs Barberà la creació de la Unió de Botiguers, primera de Reus i de l’estat”

El president de la Cambra de Comerç, Mario Basora, amb Joan Abril, president del Grup de Vehícles d’Època (Gaven), dos amics del motor. Foto: Centre

botiga de joguines de la plaça del Mercadal, exemple de modernitat on poder trobar sempre les últimes novetats del sector. Però més enllà de la seva tasca com a botiguer, el president de l’entitat va voler destacar la implicació a nivell sociocultural de Tomàs Barberà.

Tresorer del Centre de Lectura, impulsor de la creació d’un tren vertebrat com a solució després de la desaparició del Carrilet, del 1981 al 1994 va formar part de la Junta Directiva del Círcol, des d’on va treballar per la recuperació del Teatre Fortuny, fita que és ben clar que es va aconseguir. Mereixia ser esmentat l’important paper que va tenir en la consecució de la Facultat de Medicina per a la ciutat Reus, en la qual també va jugar un paper important el Centre d’Amics de Reus.

Joan Maria Mallafrè va relatar, emocionat, com el periodista Josep Maria Martí, present a l’acte, li va demanar de col·laborar en el semanari “Mestral”, primera publicació periòdica del sud de Catalunya en català des de 1936. Va ser també idea de Tomàs Barberà la creació de la Unió de Botiguers, primera de Reus i de l’estat. Ben aviat el va seguir Xavier Amorós en aquest projecte.

També és gràcies a Tomàs Barbera l’existència de l’escola d’aviació comercial, CESDA, primera de l’estat de grau universitari, des de l’any 2001. I totes aquestes batalles socioculturals en les que es va embarcar sempre van ser lluitant contra imprevistos, traves, impediments; però mai va defallir, ni encara avui no defalleix quan es tracta de fer alguna cosa per a la seva ciutat. A ell també li devem que el 30 de desembre de 1991 s’aprovés el decret per fer realitat la Universitat Rovira i Virgili. 1998, el naixement de Canal Reus TV. En política va ser regidor per Convergència i Unió a l’ajuntament de Reus des de 1995 al 2003. «Durant aquest període i sent conscient de la creixent importància d’internet, va crear el domini “reus.cat”, precursor de la web corporativa de l’ajuntament».

“Cap camí és massa llarg i costerut si es fa en bona companyia”

El president del Centre i la seva esposa, conversant amb el regidor Josep Baiges. Foto: Centre

Altrament, va aconseguir que hi hagués acord entre l'Arquebisbat de Tarragona, l'Ajuntament de Reus i la Diputació de Tarragona per tal de portar a terme la rehabilitació de l'edifici que ha ocupat el Teatre Bravíum durant més de 70 anys.

Com a nota anecdòtica, el president va explicar com l'any 1964 i en companyia d'un grup de persones de l'Agrupació Excursionista de Catalunya, sent Tomàs Barberà un gran afeccionat al muntanyisme i a l'alpinisme, va escalar el Mont Blanc.

Per donar pas al lliurament del guardó, es va referir a com Tomàs Barberà deia que les lle-

tres del nom de la ciutat podien reflectir la nostra manera de ser i de fer, així: «R, de responsabilitat; E, d'esforç; U, d'utopia, i

Cares conegudes com el periodista Josep Maria Martí o el vice-president de la Cambra i president de Foment Reus Empresarial, Jaume Batista. Foto: Centre

“Sóc una ciutadana orgullosa de la seva ciutat, però sobretot orgullosa de les persones de la seva ciutat”

S, de seny. Sense la U Reus es convertiria en res. Cal reivindicar la utopia com allò que realment és, un projecte necessari a curt, mitjà o llarg termini» I entre els aplaudiments i l'escalf del públic, Mallafrè va lliurar el guardó “Més Amic de Reus” a Tomàs Barberà.

‘Cap camí és massa llarg’

Després de saludar i agrair als amics, família i al president de l'entitat, Tomàs Barberà va pronunciar unes paraules amb molt de significat per a ell: «Cap camí és massa llarg i costerut si es fa en bona companyia. És cert, aquest és el meu cas». També va tenir mots d'agraïment per a tota la seva família, especialment per l'Anna, la seva dona des de fa més de cin-

L'alcaldesa, Sandra Guaita, durant el seu parlament. Foto: Centre

Noemí Llauredó, durant la seva intervenció. Foto: Centre

quanta anys, qui va deixar la seva professió de professora a l'Acadèmia Cirneros per estar al seu costat a la botiga.

Amb el guardó a les mans i envoltat de familiars i amics, visiblement emocionat va dir: «No sé si soc l'home més feliç del món, però sí un dels més feliços». Curiosament es va referir al guardó com a “trencaclousques”, del que cada una de les parts també pertanyia a cadascuna de les persones que l'havien acompanyat en aquesta vida de reptes i lluites constants per aconseguir el millor per a la seva ciutat, Reus. Volia tenir un record per a tothom que l'havia acompanyat en el camí de la vida, però era conscient que es deixaria noms i de totes maneres volia fer-ho

Més Amic de Reus 2023

Una de les taules que ocupà la família de Tomàs Barberà. Foto: Centre

el més breu possible i a propòsit de fer-ho breu, va ser amb un toc d'humor que va tornar a la seva taula. «M'han dit que aquest acte s'acaba amb el dinar i no hi ha ni berenar ni sopar».

Riures còmplices i aplaudiments van donar pas a la presidenta de la Diputació, Noemí Llauredó, i a l'alcaldesa de la ciutat, Sandra Guaita, que van posar punt i final als parlaments. Totes dues van voler lloar la trajectòria de Tomàs Barberà. Tant la presidenta de la Diputació com l'alcaldesa van coincidir en dir que és la ciutat de Reus qui havia d'estar agraïda a Tomàs Barberà i a tantes i tantes persones de la seva generació que ho havien donat tot per a la ciutat. En paraules de Noemí Llauredó: «És la ciutat qui us deu homenatges com el d'avui».

Finalment, Sandra Guaita també va tenir mots d'agraïment per a l'homenatjat i

d'altres persones que com ell havien treballat perquè Reus avancés. «Sóc una ciutadana orgullosa de la seva ciutat, però sobretot orgullosa de les persones de la seva ciutat». Va dir de Tomàs Barberà que feia «política en majúscules», ja que actuava pensant en la ciutat sense fixar-se des de quin color polític ho feia. La presidenta de la Diputació i l'alcaldesa van agrair i animar el Centre d'Amics de Reus a continuar amb la seva tasca i a seguir homenatjant persones tant importants per a Reus com la que era objecte d'homenatge.

Mònika Escuer

Vostè, senyora, pot tenir una CROLLS

Fa 40 anys, el 30 d'abril de 1984, va tancar definitivament la fàbrica Crolls. «Vostè, senyora, pot tenir una CROLLS». Amb aquest títol tan suggerent començava el passat 23 de maig un nou episodi del cicle Made in Reus al Centre d'Amics de Reus. Acte organitzat per l'Ajuntament de Reus, i en col·laboració amb el Centre d'Amics de Reus, amb el seu president, Joan Maria Mallafrè, al capdavant, mentre que Josep Baiges, regidor de Promoció Econòmica i Coneixement, n'era present a l'acte, que com és habitual omplia la sala d'actes de goma gom.

La taula rodona, fresca i dinàmica, va estar moderada per la periodista reusenca Isabel Martínez, autora del llibre que posa nom a la trobada, acompanyada de Lluís Bigorra i Francesc Palacín, dos històrics treballadors de la marca d'electrodomès-

tics. Qui pugui dir que mai ha vist una rentadora CROLLS a casa en algun moment de la seva vida, que aixequi la mà!

Com anem veient, taula rodona rere taula rodona, Reus ha estat, des de sempre, una ciutat d'emprenedors i emprenedores, de gent amb idees innovadores i capaces d'enlluernar no només Reus sinó Europa i, a voltes, el món. Com neix la fàbrica i d'on surt el seu nom? Parlant de rentar roba, va ser precisament al sector tèxtil al que pertanyien la majoria dels primers cinc impulsors de la Crolls. Roberto Cañadell Vidal i Francisco Llevat Rosell eren socis a l'empresa de gèneres de punt i paqueteria Cañadell i Llevat, S.L. D'altra banda, Francisco Ruano Roselló era treballador de l'empresa abans esmentada. Finalment, amb Josep Lozano i Pau Solé, aquests cinc aventurers reusencs van

Isabel Martínez, amb Francesc Palacín i Lluís Bigorra. Foto: Centre

“Aquests cinc aventurers reusencs van crear la marca CROLLS”

Un moment de la taula rodona, que omplí de nou la sala d'actes. Foto: Centre

crear la marca CROLLS. El nom és un acrònim resultant d'unir les inicials dels cognoms dels socis, intercalant la “O” de Lozano per no repetir tantes vegades la lletra “L”.

Així va néixer la idea

Com dèiem, aquests cinc aventurers van voler crear la seva pròpia marca de rentadores a la ciutat després que la família Llevat, fanàtica del Reus Deportiu, va seguir l'equip d'hoquei damunt patins a un campionat que es disputava a Bèlgica a meitats dels anys 40. Allà van veure una màquina que rentava de forma automàtica. Tot just tornar de Bèlgica van explicar el seu descobriment als dos mecànics que treballaven a la fàbrica de gènere de punt. Amb el tarannà que caracteritza els reusencs, els dos mecànics van posar fil a l'agulla i van fabricar una rentadora auto-

màtica amb els materials que tenien a l'abast. El primer intent va ser infructuós. Però no van defallir, per a realitzar les diferents proves es basaven en un model de la marca estadounidenca Bendix. No es van rendir i finalment se'n van sortir i van crear el sistema d'inversió de marxa per a motors elèctrics. Això succeïa l'any 1948 i aquell mateix any se'n va registrar la patent.

La “CROLLS A” va ser la primera rentadora automàtica a tot l'estat espanyol i també a Europa. Tenia capacitat per a cinc quilos de roba, mitja hora de rentat, tres esbaldides. Agafava l'aigua i l'escalfava. Oferia dos anys de garantia. Aquests de Reus sabien fer bé les coses. La primera publicitat de la marca es va decidir a la botiga dels Lozano per votació. La protagonista, com no podia ser d'altra manera a l'època, havia de ser una dona, una dona

“Aquell dia va passar a anomenar-se “la castanyada de la CROLLS”

elegant; a qui se li digués que només prement un botó n'hi havia prou perquè aquella màquina automàtica de rentar fes la seva màgia. Aquesta rentadora s'exposaria el mateix any 1948 a la Fira Internacional de Mostres a Barcelona, en un stand que deia: «Señora! Resuelva Ud el problema del lavado de la ropa con la lavadora automática CROLLS».

Tot era molt novedós i molt encoratjador, però l'època no era la millor per a una meravella com aquella màquina de rentar. L'ambient econòmic era encara, de postguerra; existia la dificultat, en moltes ocasions, per trobar els materials necessaris per a la fabricació i a més, no totes les llars podien accedir a comprar una rentadora per la despesa que suposava. Tot això sumat a la mort per accident d'un dels socis, Francisco Ruano, va portar els seus fundadors a vendre la fàbrica, només dos anys després del seu naixement, a l'empresari industrial barceloní Joan Maria Roger. Amb la família Roger al capdavant CROLLS es va expandir, va obrir sucursals, fins i tot una fàbrica a Mèxic. A Reus va arribar a tenir uns 500 empleats, tot un rècord. Fins i tot a l'est d'Europa van disposar de sucursals.

La història de Francesc Palacín

Francesc Palacín arribaria a la CROLLS a principis dels 60 des de Terrassa. «La maquinària que s'utilitzava en la fabricació de les rentadores era bastant precària, però malgrat això, el sistema de producció funcionava. Es treballava per temps, temps que controlava el Sr. Buqueras»,

afirmava. «Es van incorporar noves màquines de rentar de càrrega superior. També es van començar a fabricar uns calentadors per escalfar el llit, però no van funcionar ja que en posar-los en funcionament es desfeien».

Francesc Palacín també va explicar que dels dos germans Roger, un sempre s'estava a Barcelona, més abocat a la part econòmica de l'empresa, i l'altre germà venia a la fàbrica de Reus totes les setmanes per supervisar el funcionament de tot plegat. «Quan el Sr. Roger venia a la fàbrica tot-hom havia de fer l'horari que feia ell. Ningú no podia abandonar el seu lloc de treball fins que ell no marxava», recordava.

‘La castanyada de la CROLLS’

Ni més ni menys que una nit de la castanyada, allà pels anys 60, el Sr. Roger va venir de visita i va voler supervisar-ho tot, solucionar problemes, en fi, que es va estar a la fàbrica fins a la mitjanit. Doncs bé, cap treballador no va plegar de treballar fins la mitjanit. Aquell dia va passar a anomenar-se “la castanyada de la CROLLS”. Eren altres temps, avui en dia aquest comportament seria impensable. Un antic treballador de l'empresa, present entre el públic i que hi havia coincidit amb els germans Roger, va explicar com un dia van presenciar un succés ben curiós: «Estàvem treballant i de sobte vam veure algú que es movia entre la maquinària, amagant-se per a no ser vist. Va resultar ser el Sr. Roger, que espiava la feina dels treballadors». A la sala d'actes s'hi trobaven més antics treballadors de la

“Va ser una època de creixement i d’incorporació de nous models de rentadora

Els agraciats amb el sorteig dels darrers exemplars del llibre d’Isabel Martínez. Foto: Centre

CROLLS i tots tenien alguna història per explicar, totes amb un rerefons curiós i simpàtic.

Anècdotes a banda, a la dècada dels anys 60 la inversió va créixer, la marca va agafar impuls, s’anava a les fires europees,... Les despeses en publicitat ja passaven del milió de les antigues pessetes. Va ser una època de creixement i d’incorporació de nous models de rentadora, ja un xic més accessibles a les butxaques que les dels anys cinquanta. I arribem a la dècada dels 70. Lluís Bigorra, de la mà de Francesc Palacín, s’incorporaria aleshores a l’empresa.

Fabricar 7.000 rentadores a l’any

En aquest punt de la història de la CROLLS s’arribaven a fabricar 7.000 rentadores a l’any. Va ser també als anys 70 quan es va pensar en fabricar neveres, cosa que finalment no va reeixir, tot i que

representants de l’empresa van desplaçar-se a Itàlia per tal d’assessorar-se, fent una inversió de 100.000 de les antigues pessetes.

És el dia 1 de febrer de 1971 quan Lluís Bigorra arriba a la CROLLS: «El meu lloc de treball era al laboratori i venien tècnics de tota Espanya, els millors. Hi havia especialistes en totes les funcions que formaven part de la fabricació d’una rentadora: pintura, fabricació de la carcassa, premsa, torn...», recordava. «Teníem laboratori de proves, de dibuix, de prototips, químic. Al laboratori, tot i l’època, ja hi treballaven dones, també a les cadenes de muntatge. Es fabricaven 300 màquines de rentar diàries. La idea era fabricar-ne mil», i van arribar a fabricar models de rentadora encastable per incorporar-les en el mobles de cuina. CROLLS marcaria el camí de la fabricació d’electrodomèstics. El seu

“Sí, quan jo era una criatura a casa meva també rentava la roba una CROLLS de càrrega superior”

equip tècnic va aportar innovació, progrés i la il·lusió de la feina ben feta.

Els germans Roger van estar al capdavant de la CROLLS fins l’any 1976 en què la fàbrica va passar a formar part del Grup Orbaiceta, amb seu a Pamplona, i que integrava altres marques com Superser, Corcho i Agni. En aquell moment la fabricació d’electrodomèstics a Reus començà a decaure. L’aparició de noves marques va anar en detriment de la CROLLS.

En l’última gama de rentadores que es van fabricar, i havent-se modificat el logo de la marca inicial, es va incorporar el tablier de plàstic. Fins i tot, liderat el projecte per Lluís Bigorra, CROLLS va fabricar, durant l’etapa Orbaiceta, rentaplats que s’integraven a la cuina. Se’n muntaven 11 cada dia. Equips de quatre persones realitzaven tot el procés de fabricació.

En la seva època daurada, la CROLLS va aportar qualitat tècnica al sector, però és que a més a més, amb les seves filials a Portugal i a Alemanya, van afegir la seva experiència pel que fa a l’exportació. Tot i que el 30 d’abril de 1984 la fàbrica tancà definitivament, tant els creadors de la marca, aquells cinc aventurers, com els posteriors propietaris, com tots els treballadors i treballadores que van passar per l’empresa durant els seus trenta-sis anys d’existència, poden estar molt orgullosos de la seva feina. I la ciutat de Reus, ben orgullosa de comptar sempre amb persones de la talla dels seus ciutadans i ciutadanes emprenedors.

Isabel Martínez, autora del llibre i com a

bona periodista, va fer un treball molt exhaustiu d’investigació per esbrinar el màxim possible tant de la marca com de les anècdotes dels que hi van treballar en algun moment de la seva història, i així poder-nos explicar a través de les pàgines del seu llibre (publicat per Edicions del Centre de Lectura l’any 2016) la vida i miracles de tota una gent valenta i emprenedora que van portar la ciutat de Reus a ser capdavantera en innovació. Per posar punt i final a una taula rodona d’allò més interessant, es van sortejar entre el públic assistent els últims vint exemplars de la primera edició del llibre.

I no voldria acabar aquesta crònica sense explicar-los la meua pròpia anècdota. Sí, quan jo era una criatura a casa meua també rentava la roba una CROLLS de càrrega superior. Quan aquella rentadora va deixar de funcionar definitivament, després de vint anys llargs, va ser com si es morís algú de la família. Però és que hi havia familiars que quan venien a casa nostra a passar uns dies, a part de l’equipatge, portaven la roba que tenien per a rentar, perquè com la rentadora CROLLS de la Montserrat, la meua mare, no n’hi havia cap altra que rentés igual de bé.

Mònika Escuer

El món del café, motiu d'una exposició de Col.lectors Club

Un dels aparadors amb els objectes exposats

El 13 d'abril vam celebrar la 14a. Col·lect-Con, trobada de col·leccionisme a les instal·lacions del Centre d'Amics de Reus, aquest cop amb una exposició dedicada als fabricants de café i amb el nom 'El café i el sucre, plaers molt reusencs'.

Vam tenir la sort de comptar amb les aportacions de diversos membres de la nostra associació, Col·lectors Club, però també amb la participació de diferents particulars vinculats amb el món del café a la nostra ciutat, com l'Esperança Giner, filla d'un dels fundadors de Cafès Brasilia, així com de Josep Lluís Cruset. L'Esperança ens va deixar algunes fotografies particulars per a l'exposició, que van tenir molt bona rebuda.

Com és habitual, la mostra va provocar l'assistència de molta gent

Un altre moment del repartiment d'obsequis

Durant tot el dia també vam organitzar una degustació de café per tots aquells que en van voler gaudir. La trobada va tenir una de les millors assistències de públic i col·leccionistes tant per gaudir de l'exposició com per aprofitar la zona d'intercanvi de col·leccionisme.

La trobada, com sempre, també vam comptar amb la col·laboració d'altres entitats, com la delegació de l'ACP de Bagà, el Grup Filatèlic de Reus, Suceus i el Grup Cartòfil de Reus. També volem agrair com sempre als membres del Centre d'Amics de Reus, sobretot al seu president, Joan Maria Mallafrè, i al vicepresident Xavier Guarque per ser tan diligents amb la nostra associació.

Us esperem a tots a les properes edicions.

Joan Carles Lloy

Eduard Prats: 'Tenim una Amazònia a les entranyes'

Eduard Prats, durant la seva conferència. Foto: Centre

Què som? Qui ens habita? Què hi tenim a les entranyes?

Si el passat 16 de maig va ocupar un dels seients de la Sala d'Actes del Centre d'Amics de Reus, de ben segur que us vàreu quedar bocabadats veient amb la de milers i milers de companys de viatge amb els que compartim les nostres "entranyes".

El Dr. Eduard Prats va presentar una comparació entre l'Amazònia i el més profund del nostre cos i, creieu-me si us dic que sí que comparteixen moltes similituds, si més no en la quantitat d'éssers que hi habiten.

«Es diu de l'Amazones que és el gran pulmó del planeta: convertir diòxid de carboni en oxigen. En només un quilòmetre quadrat s'hi poden trobar més de 150.000 espècies de plantes diferents. l'Amazònia ocupa una superfície de cinc milions de quilòmetres quadrats» Sí, aquestes van ser algunes de les rotundes afirmacions

que el Dr. Eduard Prats va fer durant la seva interessant conferència. Us podeu imaginar la de milers i milers d'espècies, no només de plantes, sinó també del regne animal que poden arribar a viure en un territori tan gran? Un territori on el sol quasi no hi penetra, amb poca llum, molt humit. No hi veieu certa relació amb els nostres budells?

Entranyes igual a vísceres, abdomen? Òrgans, cos humà? Ventre de la mare? No tenir entranyes és el mateix que no tenir sentiments, no tenir compassió?

Doncs sí, el Dr. Eduard Prats ens va dir que "tenim una Amazònia a les entranyes" referint-se a la de milions de microorganismes que poblen el nostre cos. Bàsicament estem vius perquè tenim un exèrcit de microorganismes colonitzant el nostre cos. Els microbis no tan sols són benignes sinó que cooperen perquè la nostra maquinària funcioni. Sense els mi-

“Els microbis han d’estar a tot arreu del nostre cos menys a la sang. Tenir microbis a la sang significa que hi ha una infecció”

crobis la vida no seria viable al planeta terra.

Alguns d’aquests microbis també poden provocar malalties, o sigui que no podem dir que tots siguin amigables. Va ser Pasteur qui va descobrir que alguns d’aquests microorganismes podien fer emmalaltir el nostre cos. Fa uns dos-cents anys, el comerciant holandès Antony van Leeuwenhoek va fer les primeres observacions del material constituït per éssers unicel·lulars, gràcies al perfeccionament del primer microscopi que al segle XVI va fabricar l’holandès Zacharias Janssen, utilitzant un tub al que hi va acoplar vàries lents.

Si pensem en òrgans visualitzem formes concretes, ben definides: cor, pulmons, fetge... però el Dr. Prats ens va fer veure que un nou òrgan ens acompanya en el nostre dia a dia: «la microbiota intestinal: es tracta d’un òrgan de l’aparell digestiu de ple dret per la gran quantitat de funcions que fa» Però «És un òrgan que no té forma. Si el volguéssim fotografiar a la imatge hi apareixerien colònies de bacteris, no una estructura definida»

Ens va quedar clar que on hi conviuen més bacteris és als budells prim i gros. Em va impactar, suposo que com a tot el públic assistent, aquesta afirmació del Dr. Prats: «Que si el nostre fos un cos totalment desinfectat i aquesta situació de desinfecció es perllongués durant massa temps, moriríem, no tindríem possibilitats de viure

Doncs, microbis, benvinguts! Però només els que sou bons amics.

Una classe magistral en la que se’ns va explicar de forma planera quin aspecte tenen els nostres budells, quines funcions tenen les cèl·lules, de com és que tenim «cent milions de neurones a l’abdomen, les que té un gos al cervell»

Que per què tenim neurones a l’abdomen, doncs perquè es comuniquin entre elles gràcies als neurotransmissors i que, per exemple, facin efectius els imprescindibles moviments del budells.

Quanta informació en tant poc temps! No sé si el tub digestiu dels assistents va començar a segregar serotonina com el meu, que tot i que no podem saber si arriba tota al cervell, aquest també en fabrica; a la sala es respirava un bon estat d’ànima, relaxat. Suposo que intentant assimilar que allò que fins ara ens podia semblar un focus de malaltia, de malestar, en realitat és imprescindible per la nostra pròpia existència.

«Els microbis han d’estar a tot arreu del nostre cos menys a la sang. Tenir microbis a la sang significa que hi ha una infecció. Però de microbis en tenim per tot arreu, fins i tot a les estructures que estan en contacte amb l’exterior: boca, genitals, laringe.... On més n’hi ha és a l’aparell digestiu. Hi ha microbis que són imprescindibles per a la salut»

Sabíeu que totes les cèl·lules d’un cos tenen el mateix codi genètic? I que els microbis tenen codis genètics diferents? Què fa que el nostre sistema immunològic sigui capaç de fer front a un atac bacteriològic? Justament el fet de tenir el budell ple de microbis amics. N’hi ha de

“Ens habiten «entre 3 i 8 milions de gens microbians, cadascun d’ells amb el seu llibre d’instruccions”

El públic que va assistir a l’acte. Foto: Centre

bons; de bons però que es poden tornar dolents (estrès, intervenció quirúrgica) i s’anomenen pathobionts. N’hi ha de comuns, hi són però no fan res, bé, ocupen espai, que no és poc. Patògens oportunistes: si es presenta l’oportunitat ens poden atacar. I els simplement patògens: enemics.

Com ens va dir el Dr. Eduard Prats: «El genoma humà és el nostre llibre d’instruccions perquè tot funcioni» Ens habiten «entre 3 i 8 milions de gens microbians, cadascun d’ells amb el seu llibre d’instruccions»

Arribats a aquest punt el Dr. Prats es preguntava: «Som un cos que conté microbis o són els microbis els que es van haver d’inventar una carcassa (cos) on viure-hi bé, doncs, hi ha de tot?»

Per si no ho sabíeu, som una unitat metabòlica, els uns sense els altres no existiríem. El nostre cos sense els microbis no podria existir i els microbis sense el cos

humà, tampoc.

Ja per acabar aquesta interessant conferència, el Dr. Prats ens va deixar anar encara una perla més, i aquesta perla és que d’aquí en endavant es parlarà de la “PSICOBIÒTICA”. Perquè, quina és la intervenció dels neurotransmissors que colonitzen els nostres budells en l’estat d’ànima? De moment potser encara no ho sabem, però el que sí sabem és que, com deia G.K. Chesterson en la seva obra Heretics, «Quan més avances, més interrogants se’t plantegen»

En la propera conferència, el Dr. Eduard Prats de què ens parlarà de “genoma” o de “metagenoma”; de “microbiota” o de “microbioma”?

En tot cas podem estar ben tranquils sabent que el 60% del genoma humà és exactament igual al genoma de la mosca de la fruita.

El Centre s'omple de la poesia de Joan Salvat-Papasseit

Enguany també commemorem el centenari de la mort d'un altre gran poeta català: Joan Salvat-Papasseit. Només en va poder celebrar trenta amb vida (Barcelona, 1894-1924). Si amb només trenta anys ens ha pogut transmetre tant, què no tindríem ara a les nostres mans si n'hagués viscut, almenys, trenta més?

Un dia més, el dijous 25 d'abril, la sala d'actes del Centre d'Amics de Reus es va omplir de poesia en les veus del Grup de Lectura i Declamació del CAR.

Després d'unes paraules del president del centre, Joan Maria Mallafrè, el Grup de Lectura i Declamació, de la mà d'en Salvador M. Forès, ens van submergir a tots els que omplíem la sala d'actes, i érem molts, en la tortuosa i torturada vida de Joan Salvat-Papasseit.

D'origen ben humil, ja de ben petit, amb només set anys, va perdre el pare que va morir accidentalment a alta mar. La seva mare, en quedar-se vídua, va ingressar a en Joan i el seu germà Miquel a l'Asilo Naval. Salvat-Papasseit no va trepitjar gaire escola i es va haver de buscar la vida des de ben jove. Va treballar, fins i tot, al port de Barcelona. Les llargues nits al port

no van afavorir gaire la seva ja delicada salut, ans al contrari, van contribuir i força al seu empitjorament. Va haver d'anar deixant les feines que anava trobant, doncs la seva salut no li permetia fer treballs físics. Va ser un gran activista de tot allò pel que creia que valia la pena lluitar. Va morir de tuberculosi el 7 d'agost de 1924.

Un autodidacte

Autodidacte des d'un bon principi, va aprendre a escriure a batzegades, sempre anava escrivint tot allò que se li acudia en papers que sempre portava a la butxaca, en principi, per dibuixar. Durant un curt període de temps va ser tallador d'escultures religioses, però en poc

temps va abandonar aquesta vocació, el temptava molt més l'escriptura. A part de gran poeta també va dedicar part del seu temps al periodisme. La tensió social que es va viure a Barcelona durant la Setmana Tràgica, l'any 1909, va fer que Salvat-Papasseit s'acabés polititzant. Va conèixer Eroles, Alavedra, Palau i de la seva mà va començar a llegir Nietzsche, Ibsen i Gorki, autors que, a través de la seva obra, definirien la seva línia ideològica. Igual que Eroles, Alavedra i Palau, també es va afiliar a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, entitat de la qual n'arribaria a ser secretari general, membre de la sessió de cultura i bibliotecari.

La poesia i la prosa de Salvat-Papasseit són un reflex del seu dia a dia, d'observar el que l'envolta; de les novetats que li arriben a través de la premsa o de cartes que reb. En una ocasió va dir: «soc, com home

“La poesia i la prosa de Salvat-Papasseit són un reflex del seu dia a dia, d'observar el que l'envolta”

de lletres, d'imaginació escassa, més aviat elemental; tot ho he vist o viscut» A aquesta quotidianitat li imprimia la seva sensibilitat i passió, fent que destaquessin detalls i situacions que convertien un instant sense importància en una vivència excepcional. Afirmava: «Encara no he escrit mai sense mullar la ploma al cor, esbatanat». Va saber tractar com ningú l'amor i l'erotisme, especialment en el llibre “El poema de la rosa als llavis”.

I bé, un cop posats els assistents a l'acte en el paper d'espectadors d'una vida plena, a parts iguals, de tragèdia i bellesa; es van apagar els llums per crear l'ambient idoni per escoltar les veus del Grup de Lectura i Declamació, qens va emocionar mentre anava desgranant, perla a perla, tota una exquisida selecció de poemes que ens van permetre fer un viatge per tota l'obra d'aquest gran de la literatura catalana.

Poemes com “Passeig”, en veu de Francina Baldrís, mentre Narcís Martí ens va llegir, entre d'altres, “Esgarip”. O “Dona'm la mà”, en veu de Salvador M. Forès. També vam gaudir amb la veu de Dolors Quin-

tana, amb el poema “El deixondir-se a castella”, i la peça “L'enamorat li deia”, recitat per Ramon Tàpies; “Quin dia clar”, en la veu de Lourdes Guri. I Núria Puig no ens va deixar indiferents amb el poema “Mocador d'olor”.

Va cloure el recitat Salvador M. Forès amb el poema “Tot l'enyor de demà”, en el que, com molt bé ens va explicar el mateix Salvador, «Salvat-Papasseit, en els seus poemes, no es refereix mai a ell mateix com a algú malalt, però sí que ho fa en aquest poema del llibre “L'irriador del port i les gavines” (1921).» «Es pregunta si s'aixecarà del llit l'endemà i què li espera si s'aixeca i què li espera si no es pot aixecar mai més» Algú va dir que per Salvat-Papasseit, en els seus poemes «l'amor hi és entès com una solució positiva i necessària davant la desolació que neix quan es compara la realitat amb la fantasia» És per això que al llarg del llibre hi podem apreciar el contrast entre la vida quotidiana i la vida ideal i d'aventura, entre el món real i el món desitjat o entre la vida i la mort.

Heus aquí els últims versos del poema “Tot l'enyor de demà”:

Si no em puc aixecar mai més,
heus aquí el que m'espera:
-Vosaltres restareu,
per veure el bo que és tot:
i la Vida
i la Mort.

Dos moments del recital poètic protagonitzat pel Grup de Lectura i Declamació del Centre. Foto: Centre

La força poètica d'Àngel Guimerà ressona al Centre

Francina Baldrís, recordant la figura de l'escriptor. Foto: Centre

De la mà del president del Centre d'Amics de Reus, Joan Maria Mallafre, que va presentar una vegada més el magnífic Grup de Lectura i Declamació de la casa, ens vam endinsar en la vida i miracles d'Àngel Guimerà en l'any del centenari de la seva mort.

He fet servir la paraula miracles i sí, la vida d'Àngel Guimerà i la seva família n'és plena o, sí més no, d'una gran dosi de fortuna. La Francina Baldrís, que va portar el pes de la presentació, va fer una extensa i acurada exposició de la peculiar vida de l'autor de 'Terra Baixa'. Àngel Guimerà i Jorge va néixer a Santa Cruz de Tenerife el 6 de maig de 1845, fill d'Agustí Guimerà i Font i de Margarita Jorge Castellón (o Castellano). El seu naixement ja va ser curiós, doncs el van inscriure com a 'fill natural'. Quatre anys més tard, el seu germà Juli és inscrit com a 'fill de Margarita Jorge'. I això, doncs, què vol dir? «Hi

ha diverses hipòtesis: podia ser fill de la parella sense estar casats, podia ser fill d'una primera relació de la seva mare, o, simplement, podria ser que no s'hagués reconegut el seu matrimoni per alguna causa que desconexem».

El pare d'Àngel Guimerà havia anat a Les Canàries per ajudar un oncle que hi tenia un negoci de vins. Quan mor l'oncle, l'Agustí Guimerà decideix tornar a Catalunya amb la seva família. I és en aquest punt de la història que comencen les vicissituds de la família Guimerà Jorge. Resulta que el vaixell en el que viatjava la família va patir un fort temporal, la qual cosa va fer que no arribés a temps per enllaçar amb el vapor "Riazares", que els havia de portar fins a Barcelona. Per una vegada, el fet d'anar amb retard va ser providencial ja que el vapor va naufragar ofegant-se tot el passatge i la tripulació. Primer cop que la família Guimerà Jorge

"La poesia i la prosa de Salvat-Papasseit són un reflex del seu dia a dia, d'observar el que l'envolta"

se'n salva d'una de ben grossa. Aquests fets van marcar de per vida Àngel Guimerà, que sempre més va tenir una terrible fòbia a les tempestes, fins a tal punt que, a la casa de la família Aldavert, al carrer Petritxol, a Barcelona, on va viure 40 anys, hi va fer condicionar una cambra interior i aïllada on es refugiava cada cop que hi havia llamps i trons.

Olorar la mort

Però la cosa no s'acaba en aquest infructuós viatge des de Les Canàries a Barcelona. Quan hi arriben, el 10 de gener de 1854, ell tenia 8 anys, a la ciutat hi havia una epidèmia de còlera i la família decideix marxar al Vendrell, a la casa familiar. Per bona sort no queda espai a l'últim carruatge que surt cap al Vendrell i han de compartir tartana amb una família de Rocafort de Queralt. I, vet-ho aquí que el carruatge de línia regular, que transitava per l'interior del territori, va ser atacat per la gent d'un dels pobles que travessa-

ven i van matar tots els ocupants. Els Guimerà tornen a olorar la mort de molt a prop, però una vegada més l'esquiven.

Però la cosa tampoc s'acaba aquí. Arriben a la casa del Vendrell i resulta que la troben ocupada per un escamot de soldats que els obliga a marxar a una masia de la vila de Vallflor. La providència torna a actuar una vegada més ja que la peste va causar estralls al Vendrell i la família Guimerà se'n torna a sortir sana i estalvia una vegada més. El 4 d'agost de 1854, quan Àngel Guimerà té ja 9 anys, i havent deixat enrere tota una sèrie d'esdeveniments estranys, els seus pares decideixen casar-se. Abans, però, el seu pare ja havia reconegut els seus dos fills. «Aquest fet sembla que va pesar bastant en la vida d'Àngel Guimerà, i vull fer constar que en tota la seva poesia no hi he trobat ni un sol vers dedicat al seu pare, i sí, molts, dedicats a la seva mare. Podria ser que el reconeixement dels fills i el casament fossin

Els rapsodes, durant la seva actuació. Foto: Centre

“Va ser Jaume Ramon i Vidales qui va empènyer Guimerà a escriure en català, ja que fins aleshores no ho havia fet”

determinants pel fet de decidir matricular el seu fill Àngel en el col·legi dels pares Escolapis de Barcelona».

Dels anys que passà en aquest centre i l'ensenyament rebut sempre en va guardar un bon record i va ser el detonant del seu amor per la literatura i per descobrir la seva autèntica vocació. Per circumstàncies de la vida torna al Vendrell per ajudar en el negoci familiar. És llavors quan coneix Jaume Ramon i Vidales, amb qui fa molta amistat. Era un home molt il·lustrat que quan s'adona de les grans dots d'Àngel Guimerà es converteix en el seu mentor. La seva amistat va durar fins el dia de la seva mort, l'any 1900. Va ser Jaume Ramon i Vidales qui va empènyer Guimerà a escriure en català, ja que fins aleshores no ho havia fet, pensem que la seva infantesa va ser en llengua castellana. És al Vendrell que descobreix el ric llenguatge dels pagesos i dels pescadors a Sant Salvador. Les cançons de la gent gran del poble, les converses de la gent dels pobles de la contrada quan es troben en dies de mercat.

Morts els pares marxen a viure a Barcelona i és aquí on es comença a relacionar amb literats i artistes. Es fa present a les tertúlies i reunions de la gent de lletres, fins i tot entre a formar part de la redacció de la revista quinzenal “La Renaixença”, de la que també en fou el director. L'any 1874, quan només tenia 29 anys, va contribuir a la fundació de l'entitat “Jove Catalunya” i és en aquest moment de la seva vida que Guimerà comença a mostrar-se com un patriota idealista. Les

seves obres són de caire patriòtic i en defensa del fet català i així seria la resta de la seva vida.

Neix un poeta

En els Jocs Florals de l'any 1875 va obtenir una menció honorífica pel seu poema ‘Indíbul i Mandoni’. Les mencions no es llegien a l'acte d'entrega, però Guimerà va llegir el seu poema durant el sopar que va

Salvador M. Forès, en plena interpretació. Foto: Centre

“L'any 1877, finalment, obté els tres premis que el converteixen en mestre en Gai Saber”

tenir lloc just després. Havia nascut un poeta. L'any següent va guanyar la “Flor Natural” per unanimitat de tot el jurat d'entre les 97 poemes presentats, amb l'obra ‘Cleòpatra’. «L'any 1877, finalment, obté els tres premis que el converteixen en mestre en Gai Saber: La Viola d'or, l'Englantina i la Flor Natural».

Guimerà va publicar dos llibres de poesia: «El primer, en 1887 i sota el títol de ‘Poesies’, i trenta-tres anys després, el 1920, el ‘Segon llibre de poesies’. Aquests dos llibres constitueixen un recull de poemes independents els uns dels altres, i fan parlar l'evolució personal i com a escriptor de l'autor». En el primer volum ens deixa clar el seu gust pels temes històrics, patriòtics i religiosos: ‘Cleòpatra’, ‘Maria de Magdala’, ‘Indíbil i Mandoni’ o ‘A Prim a Mèxic’. «Poemes llargs i plens d'exaltació patriòtica, que ens resulten una mica faragosos». La mort està també molt present en la seva obra. ‘Elegíaca’, dedicat al seu gran amic Jaume Ramon. ‘Mort del Joglar’, ‘Cant a la mort’ i molts d'altres. El dolor que sent per la pèrdua de la mare l'empeny a escriure un recull de poemes sota el títol de ‘Tristes’.

Després d'aquesta classe magistral que ens va dedicar la Francina Baldrís sobre la vida i miracles, així com també de l'obra, d'Àngel Guimerà, escoltàrem en les magnífiques veus del Grup de Lectura i Declamació alguns poemes i fragments de la seva prosa. S'apagueren els llums i ens il·luminà la literatura.

Del llibre ‘Poesies’, publicat l'any 1887, vam escoltar: “Mort de la monja” (Narcís

Martí i Lourdes Guri); “La dona adúltera” (Salvador M. Forès i Dolors Quintana), i “Tristes” (Jordi Salvadó, Núria Puig, Narcís Martí, Dolors Quintana, Lourdes Guri i Salvador M. Forès).

Del ‘Segon llibre de poesies’, publicat el 1920, ens van delectar amb els poemes “Mar” (Narcís Martí); “Les fulles seques” (Núria Puig); “Per la pau” (Salvador M. Forès); “Cançó de bressol” (Lourdes Guri); “La sardana de les monges” (Núria Puig); “Les neus que es fonen” (Narcís Martí), i “Present de Rei” (Dolors Quintana).

Jordi Salvadó ens va llegir un fragment del “Manifest amb motiu de les Bases de Manresa”, pronunciat el dia 26 de març de 1892. Salvador M. Forès va fer la lectura d'un fragment del discurs pronunciat a Reus el 29 de maig de 1893, amb motiu de les “Eleccions Provincials i Legislatives”.

L'acte va acabar amb dues sorpreses que van deixar el públic assistent ben bocabatat: Josep M. Roig va posar en marxa la seva faceta d'actor i ens va interpretar un fragment de ‘Terra Baixa’. El moment emotiu i de llagrimeta el va posar Núria Puig, que entre moltes altres virtuts també té la de ser soprano; i ens va cantar “Som i serem gent catalana”.

La jornada va estar completa. Vam descobrir aspectes que desconeixíem de la vida d'aquest gran autor i vam gaudir de la seva obra a través d'unes veus ben actuals que van donar vida als seus versos i a la seva prosa.

Mònika Escuer

Foto: Pep Aguadé